

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 660/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Lukášom Trojanom, usadeným euroadvokátom, Einsteinova 25, Bratislava, proti nerozhodnutiu o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom 10. októbra 2022 na hlavnom pojednávaní vo veci sp. zn. 7 T 1/2022 vedenej pred Špecializovaným trestným súdom proti prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky [REDAKOVANÉ], takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) nerozhodnutím o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom 10. októbra 2022 na hlavnom pojednávaní vo veci sp. zn. 7 T 1/2022 vedenej pred Špecializovaným trestným súdom (ďalej len „špecializovaný súd“) proti prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) [REDAKOVANÉ] (ďalej len „namietaný prokurátor“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal namietanému prokurátorovi rozhodnúť o námietke zaujatosti podanej 10. októbra 2022. Sťažovateľ sa tiež domáha, aby ústavný súd dočasným opatrením podľa § 130 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zakázal v konaní špecializovaného súdu vedenom

pod sp. zn. 7 T 1/2022 namietanému prokurátorovi vykonať akékoľvek úkony v zastúpení obžaloby, a to až do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu o jeho ústavnej sťažnosti.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že k porušeniu označených práv podľa ústavy, dohovoru a charty malo dôjsť nezákonným zásahom, resp. iným zásahom spočívajúcim v posúdení námietky zaujatosti namietaného prokurátora ako intervenujúceho prokurátora špeciálnej prokuratúry v konaní špecializovaného súdu ako námietky oneskorenej.

3. Na úvod hlavného pojednávania v trestnej veci sťažovateľa 10. októbra 2022 vzniesol obhajca sťažovateľa podľa § 31 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) námietku zaujatosti proti špecifikovanému prokurátorovi. Namietaný prokurátor o námietke zaujatosti nekonal ani nerozhodoval s odkazom na § 32 ods. 6 Trestného poriadku s tým odôvodnením, že išlo o námietku, ktorá nebola vznesená podľa § 31 ods. 5 Trestného poriadku bezodkladne, len čo sa strana dozvedela o dôvodoch vylúčenia namietaného prokurátora.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta, že uvedeným nezákonným zásahom – posúdením námietky zaujatosti ako oneskorene podanej, resp. nepodanej bezodkladne boli porušené ním označené práva podľa ústavy, dohovoru a charty, keďže špeciálna prokuratúra vybavila námietku zaujatosti arbitrárne.

5. Záver o bezodkladnom vznesení námietky zaujatosti sťažovateľ odvodzuje z reakcie namietaného prokurátora na prípis obhajcu sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zo 4. októbra 2022 adresovaný namietanému prokurátorovi. V rámci prípisu uvedený obhajca požiadal namietaného prokurátora o vyjadrenie „*k verejne prezentovaným informáciám, ktoré vzbudzujú dôvodnú pochybnosť o jeho nezaujatosti, a to najmä vo vzťahu k jednému zo svedkov (spolupracujúcemu obvinenému [REDAKOVANÉ]) v trestnej veci sťažovateľa...*“, pričom poukázal na to, že jeho stanovisko je nevyhnutné pre posúdenie vhodnosti uplatnenia námietky zaujatosti.

6. Namietaný prokurátor na uvedený prípis až do začatia hlavného pojednávania 10. októbra 2022 nijako nereagoval, preto obhajca sťažovateľa na začiatku hlavného pojednávania vzniesol námietku zaujatosti. Namietaný prokurátor, čo sa týka vzťahu so spolupracujúcim svedkom, uviedol, že sa necíti byť zaujatý, a následne uviedol, že námietka zaujatosti bola podaná oneskorene. Nemôže však obstať tento záver o oneskorenosti námietky zaujatosti, keď táto „*bola vznesená v najbližšom možnom termíne, a to okamžite po vyjadrení prokurátora [REDAKOVANÉ] k zverejneným informáciám, s ktorými ho obhajoba konfrontovala.*“. Tým, že namietaný prokurátor reagoval na prípis až na hlavnom pojednávaní, sám založil včasnosť podanej námietky zaujatosti.

7. Následne sťažovateľ vymedzuje podstatu svojej námietky zaujatosti, pričom uvádza, že pochybnosti o nezaujatosti namietaného prokurátora „*vzbudzujú predovšetkým nahrávky rozhovorov prezentované na tlačovej debata strany SMER-SD zo dňa 23. 9. 2022, ktoré boli následne prevzaté ďalšími médiami ako napr. aktuality.sk alebo PLUS 7 dní.*“. Podľa zverejnených informácií má ísť o zvukovú nahrávku rozhovoru medzi namietaným prokurátorom a vtedajším príslušníkom Národnej kriminálnej agentúry [REDAKOVANÉ], ku ktorým sa mal pridať ďalší prokurátor špeciálnej prokuratúry [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ následne uvádza citácie

z predmetného rozhovoru. Poukazuje tiež na to, že namietaný prokurátor poskytol médiám (aktuality.sk) stanovisko k uvedeným nahrávkam, pričom nepoprel autenticitu špecifikovanej nahrávky, poukazoval len na širší kontext uvedeného rozhovoru. V tomto kontexte obhajca [REDAKOVANÉ] zaslal namietanému prokurátorovi prípis a žiadal ho okrem iných aj o vyjadrenie, či osoba s označením „[REDAKOVANÉ]“ je [REDAKOVANÉ], ktorý má byť vypočutý na hlavnom pojednávaní v trestnej veci sťažovateľa, a tiež, či osoba označená „[REDAKOVANÉ]“ je prokurátor [REDAKOVANÉ]. Namietaný prokurátor na uvedené skutočnosti reagoval až na hlavnom pojednávaní 10. októbra 2022, pričom nerozptýlil pochybnosti sťažovateľa o svojej nezaujatosti, čo sa týka jeho vzťahu k špecifikovanému svedkovi, preto následne sťažovateľ podal námietku zaujatosti.

8. Sťažovateľ argumentuje, že žiadne ustanovenie Trestného poriadku nelimituje podanie námietky zaujatosti proti prokurátorovi v závislosti od štádia trestného konania, osobitne ho nelimituje len na fázu prípravného konania, potreba nezaujatosti prokurátora pretrváva počas celého trestného konania vrátane konania pred súdom. Sťažovateľ poukazuje na stanoviská generálneho prokurátora Slovenskej republiky a judikatúru všeobecných súdov týkajúcu sa predovšetkým namietanej zaujatosti sudcov. Zo záverov uvedenej judikatúry vyplýva, že posúdenie námietky zaujatosti predstavuje významný procesný predpoklad na ďalší postup v konaní a nezákonné rozhodnutie o námietke zaujatosti je dôvodom na zrušenie rozsudku v odvolacom konaní [§ 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku] alebo v dovolacom konaní [§ 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku].

9. Následne sťažovateľ obsiahlo argumentuje poukazom na príslušné ustanovenia Trestného poriadku, zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov, Etického kódexu prokurátora prijatého 11. januára 2016 Radou prokurátorov Slovenskej republiky a tiež Komentára k Etickému kódexu prokurátora schváleného Radou prokurátorov Slovenskej republiky 4. februára 2016 (ďalej len „komentár“) a tiež na odbornú literatúru, podľa ktorej princíp „*nestrannosti rozhodovania*“ musia rešpektovať aj orgány činné v trestnom konaní (prokurátor a policajt) a ďalšie osoby, ktoré vykonávajú úkony trestného konania. Pri posudzovaní ich nestrannosti sa primerane aplikujú zásady uplatňované pri posudzovaní nestrannosti rozhodovania sudcu. Sťažovateľ uvádza, že komentár odkazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa subjektívneho a objektívneho testu nestrannosti sudcu. Sťažovateľ tiež cituje judikatúru Ústavného súdu Českej republiky týkajúcu sa testov nestrannosti sudcu a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

10. Na tomto podklade sťažovateľ argumentuje, že subjektívne vnímanie namietaného prokurátora nie je relevantné pri existencii objektívnych dôvodov na pochybnosť o jeho nezaujatosti pre jeho vzťah k svedkovi. Namietaný prokurátor sa mal sám z trestnej veci sťažovateľa vylúčiť, resp. mal rozhodnúť o podanej námietke zaujatosti. Tým, že o nej nerozhodol pre jej údajnú oneskorenosť, konal v rozpore so zákonom a arbitrárne. Prokurátor pritom „*pri zastupovaní obžaloby pred súdom vykonáva kompetenciu orgánu verejnej moci a ako taký musí vystupovať nezaujate, dôveryhodne a profesionálne, tak ako vyplýva jednak z Etického kódexu prokurátora, tak i zo zákona o prokurátoroch. Ak má byť prokurátor dôveryhodný a nezaujatý, tak nemôže mať pomer k veci, v ktorej intervenuje na strane obžaloby a nemôže mať ani pomer k osobám na tejto trestnej veci zúčastnených. A ak už u prokurátora takýto pomer z akéhokolvek dôvodu vznikol, nemôže dochádzať k jeho zatajovaniu a naivnému popieranu.*“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04).

13. Princíp subsidiarity znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (m. m. III. ÚS 227/2016, II. ÚS 187/2012, II. ÚS 356/2016, I. ÚS 665/2016, I. ÚS 288/2019, IV. ÚS 374/2020).

14. Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie od svojho začiatku až do konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07). Okrem už uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených. V prebiehajúcom trestnom konaní, resp. v konaní, ktoré bolo iba začaté, možno i prípadné protiústavné procesné vady napraviť v rámci celého konania obvyklým a zákonom predvídateľným spôsobom, a to predovšetkým samotnými všeobecnými súdmi. Uvedená právomoc všeobecných trestných súdov predchádza právomoci ústavného súdu, a to s výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými.

15. V prípade sťažovateľa ústavný súd nezistil také okolnosti (výnimky), ktoré by odôvodňovali ingerenciu ústavného súdu a uplatnenie jeho právomoci v uvedenom štádiu trestného konania. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie označených práv na tom skutkovom základe, že namietaný prokurátor nerozhodol o námietke zaujatosti sťažovateľa, ktorú podal

na hlavnom pojednávaní 10. októbra 2022, z dôvodu, že nebola podaná bezodkladne v zmysle § 31 ods. 5 Trestného poriadku. Sám sťažovateľ uviedol, že uvedenú skutočnosť môže namietať v odvolaní, pričom táto skutočnosť môže byť dôvodom na zrušenie prvostupňového rozhodnutia – odkazuje pritom na § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, resp. že predstavuje aj samostatný dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku.

16. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že jeho právomoc je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Ústavná sťažnosť teda nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hrozacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (porovnaj IV. ÚS 574/2022).

17. Sťažovateľ namietaný nezákonný zásah prokurátora spočívajúci v nerozhodnutí o jeho námietke zaujatosti môže namietať v systéme všeobecného trestného súdnictva, preto je jeho ústavnú sťažnosť potrebné hodnotiť ako predčasne podanú.

18. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

19. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu